

ПСИХОЛОГІЧНІ ІНВАРІАНТИ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ОСОБИСТОСТІ

Підбуцька Н.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

Професіоналізм особистості грає велику роль у якості виконання професійної діяльності фахівців будь-якого профілю. Досліджуючи визначену категорію можна стверджувати про неоднозначність її розуміння серед сучасних науковців, так можна говорити про дві точки зору щодо формування професіоналізму. Перша розкриває його динаміку виключно у рамках виконання професійної діяльності (О.П. Єрмолаєва, С.О. Дружилов, Л.М. Мітіна та ін.), друга – у процесі всього життя, акцентуючи уваги на важливість етапу професійної підготовки (Є.О. Клімов, А.К. Маркова, В.О. Бодров та ін.).

Погоджуючись із науковцями другої точки зору автор розуміє професіоналізм особисті як інтегровану особистісну характеристику, що має багатокомпонентну структуру (професійна ідентичність, професійно важливі якості, професійну компетентність тощо) та формується протягом всього життя людини.

Аналіз науково-психологічної літератури з досліджуваної проблеми надав змогу визначитися із інваріантами професіоналізму особистості в рамках його критеріїв: когнітивний (професійні знання, уміння, навички, інформованість, загальна культура), особистісний (професійно важливі якості, креативність, внутрішня сила, антиципація, професійна увага, професійне мислення), мотиваційний (професійна мотивація, домінування внутрішньої мотивації до професії, мотивація досягнення успіху), ціннісний (професійна свідомість, професійна ідентичність, співвідношення образу «Я-професіонал» з еталонною моделлю професіонала), операціональний (професійна компетентність, аутокомпетентність, професійна культура, професійна продуктивність, стресостійкість).

Таким чином, розвиваючи вищенаведені інваріанти можна прогнозувати формування професіоналізму особистості та досягнення нею рівня суперпрофесіоналізму, який А.К. Маркова визначає як «вихід людини за межі професії», тобто творче її збагачення своїм особистим внеском. Але необхідно не забувати, що необхідно умовою розвитку професіоналізму є етап професійного навчання, під час якого прищеплюються професійні уміння, навички, розвивається професійне мислення й інші важливі компоненти досліджуваного феномену.